

Львівська обласна державна адміністрація
Управління у справах сім'ї та молоді

Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка
кафедра правознавства, соціології та політології

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник матеріалів

V Міжнародної науково-практичної конференції

18 – 19 квітня 2008 р.

Львів – Дрогобич
2008

УДК 316.346.32-053.6+159.992.8(082)

ББК С550.325.1я42+Ю951.ю51я43

М-754

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол №3 від 20.03.2008 року)

М-754 Молодіжна політика: проблеми і перспективи // Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, Дрогобич, 18 – 19 квітня 2008 року. / Наук. ред. С.А. Щудло. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. Івана Франка, 2008. – 348 с.

До збірника матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції "Молодіжна політика: проблеми і перспективи" увійшли статті науковців та молодих дослідників, присвячені теоретичним і практичним питанням формування та реалізації молодіжної політики як в Україні, так і за її межами. Увага авторів зосереджується на правових, політичних, соціологічних і духовних проблемах соціалізації молоді.

Збірник адресований державним службовцям, що відповідальні за реалізацію молодіжної політики, науковцям, молоді.

ББК С550.325.1я42+Ю951.ю51я43

Рецензенти:

- Віра Мовчан** – доктор філософських наук, професор, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка;
- Володимир Піча** – доктор соціологічних наук, професор, Національний університет "Львівська політехніка".

Науковий редактор:

- Світлана Щудло** – кандидат соціологічних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства, соціології та політології, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

ISBN 978-966-384-078-9

Розділ III. ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ ТА ОРГАНІЗОВАНИЙ МОЛОДІЖНИЙ РУХ

<i>Віталій Онищук</i> , Молодіжна політика в програмах політичних партій та виборчих блоків України	146
<i>Алексей Сковиков</i> , Некоторые особенности молодежной политики в условиях распространения либеральных ценностей в России	148
<i>Денис Бычков</i> , Политическая социализация молодежи в современном российском обществе: тенденции и направления	152
<i>Олена Шокар, Андрій Рубак</i> , Впливи державної інформаційної політики на процеси політичної соціалізації молоді	155
<i>Ігор Доцяк</i> , Ставлення молоді Івано-Франківщини до проблем євроатлантичної інтеграції України: досвід соціологічного моніторингу	161
<i>Тамара Пастух, Лариса Климанська</i> , Молодь чи старші люди: електоральний ресурс українських політиків... ..	165
<i>Лариса Пастухова, Юрій Коротенко</i> , Некоторые особенности молодежного парламентаризма в условиях трансформации российского общества	169
<i>Орест Тук</i> , Молодіжні організації в контексті соціального виховання молоді за Г. Ващенко	173
<i>Тарас Давидюк</i> , Припартійні молодіжні організації на Рівненщині: проблеми становлення та перспективи розвитку	174
<i>Юлія Дяків</i> , Молодіжні громадські організації: минуле і сучасне (регіональний аспект)	180

Розділ IV. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ

<i>Нестор Гаврилів</i> , Національні аспекти громадянської ідентифікації молоді	184
<i>Алла Фрідріх</i> , Проблема становлення громадянської ідентичності студентів	187
<i>Ірина Мірчук</i> , Громадянська ідентичність сучасної молоді: духовно-ціннісний аспект	190
<i>Сергій Кувичка</i> , Значення впливу символів і символічних систем (релігії, міфів, казок, сучасних творів кіномистецтва) на формування громадянської ідентичності молоді	194
<i>Тарас Матвійчук</i> , Формування громадянської ідентичності молоді як передумова розвитку громадянського суспільства	197
<i>Остан Колечко</i> , Психологічний аналіз проблеми особистісної та соціальної ідентичності	199
<i>Галина Копельців-Левицька</i> , Ненасильство як риса національної ментальності українців	202
<i>Дар'я Швая</i> , Роль естетичного у формуванні громадської самосвідомості української молоді на зламі XIX – XX ст.	205
<i>Аліна Ковальчук</i> , Роль естетичного виховання молоді в процесі формування її громадянської ідентичності: сучасні новації та барокові традиції	207
<i>Лідія Шиміш</i> , "Руська Правда" як джерело формування громадянської та правової культури в Україні	210
<i>Ярослав Комарницький</i> , Становище і діяльність Василя Мудрого у період нацистської окупації Польщі (1939 – 1941 рр.)	213
<i>Ольга Капустенська</i> , Особливості правової культури сучасної молоді	217

Розділ V. ЦІННІСНИЙ СВІТ МОЛОДІ ТА ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ

<i>Krzysztof Rejman</i> , Aspiracje zawodowe i społeczne młodzieży w świetle badań socjologicznych	220
<i>Наталія Уманець</i> , Міжпоколінні проблеми ціннісних орієнтацій в суспільстві, що трансформується ...	224
<i>Сергій Піншун</i> , Західні цінності як складова формування сучасних життєвих орієнтирів молоді	227
<i>Лідія Швидка, Вероніка Мляких</i> , Корпоративна культура молодих фахівців в умовах сучасного підприємства: адаптація, формування, проблеми	231
<i>Микола Сапна</i> , Історія Харківської Школи червоних старшин: чинники соціалізації та виховання	236
<i>Олег Білоус</i> , Релігійність молоді: соціоісторичні аспекти	240
<i>Петяна Паньок</i> , Вплив мистецтва на формування національної свідомості молоді	242
<i>Олена Невмержицька</i> , Сучасне телебачення та формування гендерних стереотипів у молоді	246
<i>Надія Ашитоқ</i> , Вплив фраземного мовлення на соціалізацію студентської молоді	248
<i>Микола Галів</i> , Зміст, засоби та методи виховання характеру особистості в Хирівському Єзуїтському конвікті (1886 – 1939 рр.)	252
<i>Вікторія Полога</i> , Проблема щастя у контексті філософування Василя Стуса	258

Звісно, ця продукція повинна відповідати певним характеристикам які приваблюють молодих людей. Державна влада могла б створити систему грантів і фінансувати проекти, які мають актуальність і політичну доцільність. На наш погляд, для формування і підтримки громадянської ідентичності молоді потрібно створити позитивний образ "українця". Особливо це буде ефективно в гостросюжетному історичному фільмі, коли показується певне протистояння (наприклад, військове), йде стимуляція почуття "ми" – "вони", що своєю чергою стимулює ідентифікацію індивіда в приналежності до певної групи "своїх". Але треба випускати не тільки серйозні фільми, але й "прикольні" – гумористичні погляди на історію, етнічну специфіку тощо. Тим більше, що за даними дослідження А. Дроздова, проведеного серед російської молоді, перше місце за прихильністю займають комедії, друге – бойовики, третє – трилери (фільми жахів), четверте місце посідає фантастика, п'яте – детективи, шосте – мелодрами, сьоме – еротика [7, 63 – 65].

Отже, в цій роботі було визначено, що, **по-перше**, громадянська ідентичність є багатограним явищем, і вміщує в собі етнічну ідентифікацію, патріотичність, визнання та дотримання певних моральних норм.

По-друге, критерії ідентичності здатні змінюватися разом зі зміною ціннісних орієнтацій та інтересів людини, тому їх треба постійно підтримувати ззовні.

По-третє, громадянська ідентичність певною мірою починає формуватися вже в ранньому дитинстві під впливом міфів та казок, що сприяють засвоєнню певних моральних норм, і становленню етнічної ідентифікації та патріотизму, які своєю чергою є складовими частинами громадянської ідентичності.

По-четверте, міфи та казки мають потужну силу впливу на свідомість людей, особливо дітей. Це пояснюється тим, що вони мають певну структуру і складаються з архетипічних символічних образів, ситуацій та дій, які сприяють засвоєнню певної інформації (про світогляд, структуру світу, закони природи тощо) на глибинному рівні підсвідомості.

По-п'яте, певне значення має релігія, бо вона сприяє формуванню моральних якостей.

По-шосте, значну роль у формуванні громадянської ідентичності в молоді відіграє кінематограф.

1. Іващенко К. Колективні ідентичності громадян України у віковій перспективі // Українське суспільство 1992-2006. Соціологічний моніторинг / За ред. Ворони В., Шульги М. – К.: Інститут соціології НАН України, 2006. – С. 109 – 116.

2. Аза Л. Етнічність у контексті національно-державної ідентифікації // Українське суспільство 1992-2006. Соціологічний моніторинг / За ред. Ворони В., Шульги М. – К.: Інститут соціології НАН України, 2006. – С. 92 – 98.

3. Соціологія: словник термінів і понять / За заг. ред. Біленького Є.А., Козлова М.А. – К.: Кондор, 2006. – 372 с.

4. Философский энциклопедический словарь / Редкол.: С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Отлы, Л.Ф. Ильичёв и др. – 2-е изд. – М.: Сов. энциклопедия, 1989. – 815 с.

5. Лосев А.Ф. Логика символа // Философия. Мифология. Культура. – М.: Политиздат, 1991. – С. 257 – 272.

6. Пропп В.Я. Морфология волшебной сказки. Исторические корни волшебной сказки. (Собрание трудов В. Я. Проппа.) Комментарии Е. М. Мелетинского, А. В. Рафаевой. Составление, научная редакция, текстологический комментарий И. В. Пепкова. – М.: Издательство "Лабиринт", 1998. – 512 с.

7. Дроздов А.Ю. "Агрессивное" телевидение: социально-психологический анализ феномена // Социс. – 2001. – № 8. – С. 62 – 67.

Тарас Матвійчук

аспірант кафедри соціології

Львівського національного університету імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У межах даної статті автором проведено теоретичний аналіз ролі процесів формування громадянської ідентичності молоді у становленні громадянського суспільства. Основна концептуальна спрямованість статті полягає у висвітленні особливостей громадянської ідентичності молоді у контексті розвитку громадянського суспільства в цілому та громадянськості зокрема.

Ключові слова: громадянське суспільство, громадянська ідентичність, громадянськість, молодь.

Становлення та розвиток громадянського суспільства передбачає існування певного типу соціальних ідентичностей, які в процесі функціонування забезпечують сталий і неперервний поступ суспільства до громадянської стадії свого розвитку.

Як зазначає В. Андрусів, "глушачення феномена ідентичності є дискусивним у різних галузях науки... Ідентичність за своїм змістом та роллю охоплює широкий ряд визначень. Ідентичність формується по відношенню до етносу, нації, мови, релігії, гендера, класу тощо. Поруч з цим, ще більше редуціонізму додає широкий ряд соціальних ідентичностей, які конструюються місцем роботи, статусом, середовищем тощо" [1, 121].

У випадку теоретичного дослідження феномену громадянського суспільства, поняття ідентичності варто розглянути у дещо ширшому контексті. Мова йде про існування у суспільстві певного рівня усвідомлення приналежності людей до реальної, а не "віртуальної" спільноти. Таке усвідомлення можливе за умови розвитку у суспільстві громадянськості, солідарності та громадянської активності.

Як зазначає В. Степаненко, "складні процеси етнокультурної та політичної самоідентифікації українського соціуму відбуваються за умов чужеродної соціокультурної суміші, що включає, принаймні, три культурно-символічні репрезентації" [5, 110]. Це: 1) залишки радянської соціальної та політичної культури з її панівним ідентифікаційним типом "радянської людини", 2) історична українська етнокультурна традиція, викликком часу щодо якої є потреба в оновленні та модернізації за умов державної незалежності та 3) глобалістська і постмодерністська соціокультурна з її проявами саморефлексивності, вільним самоконструюванням індивідуального біографічного проекту, універсалістською етикою виживання.

За таких умов ще більше проявляється необхідність становлення громадянської ідентичності, яка у процесі функціонування застосовуватиме весь наявний резерв суспільної солідарності та громадянськості. Приклад дієвого функціонування громадянської ідентичності можна простежити, проаналізувавши діяльність громад в Україні у різні історичні періоди. Саме при наявності чітко усвідомленої громадянської ідентичності громада може бути виразником громадянської активності та соціально комунікації.

В. Андрусів констатує, що нормативний зміст колективної ідентичності визначається її колективними правилами – практиками, які визначають ідентичність та визнаються іншими акторами. До них можна віднести правила, які визначають членство в групі та форми зовнішньої атрибутики. Цей набір конститутивних правил може бути об'єднаний під певну "рольову" ідентичність. Однак нормативний зміст впливає з ширших соціальних норм, ніж внутрішньогрупові. Тим не менше, "норми можуть бути соціальними або легальними доти, доки вони відповідають значенням групи та внутрішнім очікуванням її членів" [1, 125].

Варто також наголосити на особливій ролі молоді у процесах утвердження суспільства як громадянського. Згідно з навчальним словником-довідником з соціології, молодь – "суспільно диференційована соціально-демографічна спільнота, якій притаманні специфічні фізіологічні, соціально-психологічні, теоретико-пізнавальні, культурно-освітні властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовиразу її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей" [4, 230]. Молодь тому і є специфічною спільнотою, що її суттєві характеристики і риси, на відміну від представників старших поколінь і вікових груп, перебувають у стані формування і становлення.

Таким чином, можемо констатувати, що саме молодь, як специфічна соціально-демографічна спільнота перебуває у найбільш сприятливих умовах щодо набуття громадянської ідентичності.

Громадянська ідентичність своєю чергою взаємопов'язана з соціальною ідентичністю, оскільки формується саме на соціальному підґрунті. Соціальна ідентичність – "зів'язання індивіда з певною соціальною спільнотою, яку він розглядає як Ми-групу" [3, 129].

В умовах становлення громадянського суспільства формування громадянської ідентичності молоді має досить ситуативний характер. Однак для ефективного функціонування такого суспільства важливою є саме молодь як найбільш перспективна з точки зору громадянських ініціатив група.

Крім того, формування громадянської ідентичності молоді можемо також розглядати як передумову розвитку громадянського суспільства. Адже громадянська ідентичність передбачає високий рівень громадянської активності, розвинені почуття солідарності та демократичності.

Варто також взяти до уваги факт, що молодь як специфічна соціальна група є не тільки відображенням старшого покоління, але і виразником потреб та прагнень майбутнього. Тому від того, якою мірою молодь залучена до різних форм прояву громадянської активності, залежить швидкість та якість поступу суспільства на шляху до громадянської стадії свого розвитку.

У процесі історичного розвитку громадянське суспільство є своєрідним прототипом для кожного окремого суспільства. Саме тому копіювання закордонного досвіду творення громадянського суспільства не завжди може виявитися результативним. При побудові громадянського суспільства в Україні слід звертати увагу на особливості суспільної ідентичності саме українського суспільства, у якого є необмежений потенціал для творення власного типу громадянської активності [2, 230].

Можемо зробити висновок, що формування громадянської ідентичності молоді є вагомим чинником, що сприяє становленню та розвитку громадянського суспільства України. Громадянська ідентичність, що закріплена у ставленні молодих людей до суспільства та до власної громадянської позиції в цьому суспільстві, забезпечує сталий і неперервний розвиток громадянського суспільства загалом та громадянськості зокрема.

1. Андрусів В. В. Дослідження ідентичності: дискусія наукових підходів // Нова парадигма: журнал наукових праць / Голов. ред. В.П. Бех.; Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова; Творче об'єднання "Нова парадигма" – Вип. 72. – К: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – С. 121 – 133.
2. Матвійчук Т. Громадянське суспільство – міф чи реальність // Інтеграція країн з перехідною економікою у світовий економічний простір: стан і перспективи. – Збірник тез доповідей міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції, 13-14 травня, 2005р. – Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів. – 2005. – С. 229 – 231.
3. Социологический энциклопедический русско-английский словарь /Ред. С.А. Кравченко. – М.: ООО "Издательство Астрель", 2004. – 511 с.
4. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник. / Укладачі: В.М. Піча, Ю.В. Піча, Н.М. Хома та ін. За заг. ред. В. М. Пічі. – Львів: "Новий Світ-2000", 2002. – 480 с.
5. Степаненко В. Етнос-демос-поліс: етнополітичні проблеми соціальної трансформації в Україні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – №2. – С. 102 – 120.

Остан Колечко,

викладач кафедри практичної психології

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ОСОБИСТІСНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Стаття розкриває психологічні особливості феномену ідентичності, зокрема особистісні й соціальні ракурси. Встановлено семантичне наповнення терміна, проаналізовані особливості набуття ідентичності особистістю упродовж її онтогенезу.

Ключові слова: ідентичність, ідентифікація, Я-ідентичність, юнацький вік, усвідомлена тотожність.

Феноменологія набуття особистістю власної ідентичності належить до однієї з найскладніших наукологічних проблем, яку впродовж історіогенезу людства розв'язували чи не всі галузі сцієнтичного пізнання світу – філософія, теологія, психологія, соціологія та ін.. Безперечно, ідентифікація себе у просторі і часі, ототожнення із собі подібними є екзистенційною потребою кожної людини та запорукою її усвідомленого буття в цивілізованих нормах певної спільноти.

У різних концептуальних моделях проблема генезису ідентичності розглядається як одне із актуальних питань психології особистості. У ракурсі нашого дослідження перебуває особистісна і соціальна ідентичність людини і встановлення ключових параметрів та детермінант цього складного психологічного утворення. Ми орієнтуємося на змістове наповнення і розуміння такої дефініції ідентичності: це складна психічна реальність, яка включає символічні і раціональні рівні свідомості, індивідуальні та філогенетичні основи. Людина стає "повністю людиною" тоді, коли усвідомлює свою ідентичність, адже ідентичність як компонент самосвідомості формується й існує в світі людини.

Вважається, що поява самого терміна "ідентичність" у психології пов'язана з іменем Е. Еріксона, який визначив її як внутрішню неперервність й тотожність особистості. Вчений виділив деякі елементи ідентичності на рівні індивідуального досвіду: 1) почуття ідентичності – це почуття особистісної тотожності й історичної неперервності особистості; 2) свідоме почуття особистісної ідентифікації базується на двох одночасних спостереженнях: сприйнятті себе як тотожного й усвідомленню неперервності свого існування у часі та просторі, з одного боку, і сприйняттю того факту, що інші визнають мою тотожність і неперервність, – з іншого; 3) переживання почуття ідентичності з віком й мірою розвитку особистості посилюється: людина відчуває збільшувану неперервність між усім тим, що вона пережила у своєму дитинстві, і тим, що вона передбачає пережити в майбутньому, ким хоче бути, і тим, як сприймає очікування інших щодо себе. Далі Е. Еріксон виділив такі типи ідентичності: а) его-ідентичність і більш широке поняття ідентичності; б) позитивна і негативна ідентичність

Форми існування ідентичності передбачають: володіти ідентичністю – означає, по-перше, відчувати себе, своє незмінне буття як особистості, незалежно від змін ситуації, ролі, самосприйняття; по-друге, це означає, що минуле, теперішнє й майбутнє переживаються як єдине ціле; по-третє, це означає, що людина відчуває зв'язок між власною неперервністю й визнанням цієї неперервності іншими людьми. Е. Еріксон трактував ідентичність як конфігурацію, що виникає шляхом успішного его-синтезу і ресинтезу протягом дитинства. Ця конфігурація поступово об'єднує конституціональні задатки, базові потреби, здібності, значущі ідентифікації, ефективні захисти, успішні сублімації та постійні ролі. Таким чином, ідентичність

Збірник матеріалів

V Міжнародної науково-практичної конференції

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

18 – 19 квітня 2008 р.

*Редакційно-видавничий відділ
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка*

Редактор
Ірина Невмержицька

Макетування та комп'ютерна верстка
Віталій Фриз

Коректор
Іван Свищ

Дизайн обкладинки
Іван Тамаль

Здано до набору 24.03.2008 р. Підписано до друку 07.04.2008 р.
Формат 60x84/8. Папір офсетний. Гарнітура. Times. Наклад 300 прим.
Ум. друк. арк. 40,3. Зам. № 73.

Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.
(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2155 від 12.04.2005 р.) 82100, Дрогоби́ч, вул. І.Франка, 24, к.43.